

ОМОНІМІЯ ЯК МОВЛЕННЄВЕ ЯВИЩЕ

Сіроштан О.О., студ. ПР-52

Існують різні визначення омонімії, засновані на розбіжностях думок лінгвістів у питанні про розуміння мовної форми. Ряд дослідників обмежує її звуковою оболонкою слова, інші вчені розширюють поняття форми, включаючи в нього і графічне уявлення; таким чином, омонімічними можуть називатися всі можливі збіги одиниць у плані вираження. Таким чином пояснюється існування різних класифікацій омонімів, що враховують розходження омонімів за формою, як загальні розходження, так і розходження за словоформами, їх ступінь збігу форми, а також приналежність омонімів до однієї й тієї ж чи різних частин мови.

Відповідно до форми омоніми підрозділяються на омофони, омографи й абсолютні омоніми. Омофони (*homophones* < Gk *homos* – same, *phono* – sound), як випливає з назви, володіють однаковою звуковою формою, але розрізняються не тільки семантично, але і графічно (*barebear, road/rode, etc.*). Омографи (*homographs* < Gk *homos* – same, *grapho* – write), навпроти, збігаються графічно, але читаються по-різному (*row, read, bow, etc.*). Абсолютні омоніми мають загальну звукову і графічну форму, відрізняються семантикою і нерідко частиномовною приналежністю (*bear – carry, bear – animal; match – contest, match – person, match – fit*).

Ступінь збігу формальної сторони омонімів дозволяє виділити омоніми повні, що співпадають по всій парадигмі (*lighter – device; lighter – boat, Pl. Lighters*), і часткові, що співпадають тільки в деяких словоформах (*rose – flower; Past form of «rise»*).

У залежності від приналежності кожного з омонімів до якої-небудь частини мови розрізняють омоніми лексичні, граматичні і лексико-граматичні. Лексичні омоніми однакові за граматичною характеристикою, але різні лексично, тобто за змістом. Так, омоніми *match – contest* і *match – person* належать до однієї і тієї ж частини мови, але не зводяться до загального значення. Однакова звукографічна форма і граматичні ознаки дозволяють вважати їх омонімами, але значеннева різниця відносить ці омоніми до розряду лексичних. У граматичних омонімах можна знайти значеннєву спільність, але належать вони до різних частин мови, що, зокрема, відрізняє їх від багатозначного слова. Так, омоніми *match-contest (noun)* і *match – put smth in competition (verb)* не тільки однакові з погляду проголошення і графіки, але і зв'язані

загальним змістом „змагання”; однак їх категоріальне розходження робить ці слова граматичними омонімами. В аналогічних відносинах знаходяться омоніми *mere (noun) – pond, small lake* і *mere (adj) – not more than*, зв’язані загальною семою «малість». Що стосується лексико-граматичних омонімів, то їх збіг обмежується формальною стороною, а розходження стосуються і граматичної, і лексичної характеристик. Приклади такої омонімії – пари *match – possible husband / match – put smth in competition* і безліч інших. Однак, оскільки утворені по конверсії одиниці безсумнівно є самостійними словами, що володіють спільністю форми, логічно відносити їх до омонімів.

Омонімія в англійській мові може стосуватися не тільки слів і словоформ, але й інших одиниць мови, наприклад морфем (-s: 3rd person Sg, Present Indefinite form of a verb/Pl of a noun/Possessive marker; -er: Noun suffix/ Comparison form of Adjective suffix).

Закономірним явищем вважають появу омонімів у результаті фонетичних і/чи семантичних змін. Відомо, що семантичні зміни в мові ще більш численні і різноманітні, ніж фонетичні.

Омоніми в мові можуть з’являтися не тільки в результаті втрати зв’язку між первинним значенням багатозначного слова (*stock – part of a gun; a share; line of ancestry; etc.*), але й у результаті словотворчих процесів, наприклад прийому конверсії; джерелом омонімів може бути також результат звукового збігу різних слів у процесі фонологічних змін у діяхронії (*knight < kniht; night < niht*). Ще одне джерело омонімів в англійській мові – етимологічні дублети, слова, неодноразово запозичені в англійську з інших мов. Наприклад, латинське слово *basis* стало джерелом англійського *base* у значенні „lowest part of anything”, а будучи вдруге запозичене через італійську мову, дало омонім зі значенням „deep sounding (voice)”.

В основу кожної з приведених вище класифікацій покладена якась одна ознака. Існують, крім того, типології омонімів, побудовані на двох і більш параметрах (наприклад, класифікації, запропоновані А. І. Смирницьким, І. В. Арнольдом, А. В. Малаховським), що свідчить про багатомірність явища омонімії. Зазвичай обмежуються виділенням найбільш очевидних типів омонімів, особливо звернувши увагу на те, що в плані вираження основною ознакою омонімії є тотожність форми (звукова чи графічна), а в плані змісту – розходження значень (лексичних і граматичних).

Звичайно, зміни в значенні слів визначаються не однією, а безліччю різних причин – як мовного, так і позамовного характеру.

Наук.кер. – Назаренко О.В., викладач